

OBSAH

Úvod	3

ČÁST PRVÁ

FYSIKÁLNÍ ZÁKLADY ELEKTROTECHNIKY

Hlava I. Stavba hmoty

§ 1. Chemické prvky	7
§ 2. Atom	10
§ 3. Elektron a proton	10
§ 4. Složení atomů	11
§ 5. Ionty	12
§ 6. Molekuly	14
§ 7. Elektrické vodiče prvního řádu	16
§ 8. Elektrické vodiče druhého řádu	17
§ 9. Dielektrika	18
§ 10. Polovodiče	18
§ 11. Elektrická vodivost plynů	19

Hlava II. Elektrisování těles

§ 12. Elektrický náboj tělesa	21
§ 13. Absolutní praktická elektromagnetická jednotková soustava MKSA	22
§ 14. Způsoby elektrisování těles	26
§ 15. Elektroskop a elektrometr	27

Hlava III. Elektrické pole

§ 16. Základní pojmy	29
§ 17. Elektrické napětí v poli	30
§ 18. Potenciál elektrického pole	32
§ 19. Intensita elektrického pole	35
§ 20. Elektrické siločáry	36
§ 21. Coulombův zákon	37
§ 22. Intensita elektrostatického pole bodového náboje	40
§ 23. Potenciál elektrostatického pole bodového náboje	41
§ 24. Složitě elektrostatické pole	41
§ 25. Elektrostatické pole osamocené nabitěho vodiče	42

Hlava IV. Elektrická kapacita

§ 26. Elektrická kapacita vodiče a její jednotky	47
§ 27. Deskový kondensátor	49
§ 28. Rovinný kondensátor s více deskami	50

§ 29.	Kondensátor s proměnnou kapacitou	52
§ 30.	Paralelní řazení kondensátorů	53
§ 31.	Seriové řazení kondensátorů	54
§ 32.	Smíšené řazení kondensátorů	58
§ 33.	Energie nabitého kondensátoru	59
§ 34.	Elektrická pevnost kondensátoru	62
§ 35.	Bleskojistky	63

Hlava V. Vodiče a dielektrika v elektrickém poli

§ 36.	Vodiče prvního řádu v elektrickém poli	66
§ 37.	Vodiče druhého řádu v elektrickém poli	70
§ 38.	Dielektrikum v elektrickém poli	72

Hlava VI. Elektrický proud a velikost proudu

§ 39.	Elektrický proud	75
§ 40.	Velikost proudu a jeho jednotky	78
§ 41.	Hustota proudu	80

Hlava VII. Elektrický odpor vodičů

§ 42.	Elektrický odpor vodičů	82
§ 43.	Závislost odporu vodičů na jejich rozměrech a materiálu	83
§ 44.	Odpor vodičů vzdušných vedení	86
§ 45.	Vodivost vodičů	88
§ 46.	Závislost odporu vodičů na teplotě	89
§ 47.	Odpor mikrofonu	91
§ 48.	Reostaty, odporové dekády a normály odporu	92
§ 49.	Odpor polovodičů a dielektrik	95

Hlava VIII. Elektromotorická síla a napětí

§ 50.	Princip činnosti galvanického článku měď-zinek	97
§ 51.	Elektromotorická síla	100
§ 52.	Svorkové napětí galvanického článku za provozu	101
§ 53.	Rozložení potenciálu v elektrickém obvodu	105

Hlava IX. Jednoduchý obvod stejnosměrného proudu

§ 54.	Podmínky průchodu stejnosměrného proudu elektrickým obvodem	107
§ 55.	Jednoduchý elektrický obvod	108
§ 56.	Ohmův zákon pro část obvodu	110
§ 57.	Ohmův zákon pro celý obvod	112
§ 58.	Obvod stejnosměrného proudu se seriově zapojenými spotřebiči	113
§ 59.	Jednoduchý výpočet odporu reostatu	116
§ 60.	Výpočet průřezu vodičů napájecího vedení	118

Hlava X. Obvod stejnosměrného proudu s paralelně řazenými odpory

§ 61.	První zákon Kirchhoffův	120
§ 62.	Napětí na svorkách paralelně zapojených odporů	121
§ 63.	Rozdělení proudů v paralelně zapojených odporech	123
§ 64.	Výsledný odpor několika paralelně zapojených spotřebičů	124
§ 65.	Výpočet průřezu vodičů v jednoduché rozvodné síti	126
§ 66.	Potenciometr	129

Hlava XI. Složitý obvod stejnosměrného proudu

- § 67. Obvod stejnosměrného proudu se smíšeně zapojenými odpory a jedním proudovým zdrojem. 131
§ 68. Druhý zákon Kirchhoffův 134
§ 69. Použití Kirchhoffových zákonů k výpočtu složitých obvodů . . . 136

Hlava XII. Práce a výkon elektrického proudu

- § 70. Práce elektrického proudu 139
§ 71. Výkon elektrického proudu 141
§ 72. Elektrické a mechanické jednotky práce o výkonu elektrického proudu 142
§ 73. Vnitřní a užitečný výkon zdroje stejnosměrné elektromotorické síly 143

Hlava XIII. Tepelné účinky elektrického proudu

- § 74. Tepelný ekvivalent 147
§ 75. Zákon Lenz-Jouleův 148
§ 76. Tavné pojistky 149
§ 77. Elektrické žárovky 150
§ 78. Elektrický oblouk 151

Hlava XIV. Magnetické pole

- § 79. Základní pojmy. 155
§ 80. Přírozené a umělé magnety 158
§ 81. Intensita magnetického pole 160

Hlava XV. Magnetické pole stejnosměrného proudu

- § 82. Magnetické pole proudu protékajícího přímým vodičem 165
§ 83. Magnetické pole kruhového vodiče 166
§ 84. Magnetické pole solenoidu 167
§ 85. Magnetická indukce a magnetický tok 170

Hlava XVI. Magnetický obvod se železem

- § 86. Magnetování ferromagnetických těles 177
§ 87. Hysterese 178
§ 88. Základní zákon magnetického obvodu 181
§ 89. Výpočet jednoduchého magnetického obvodu 183
§ 90. Rozvětvený magnetický obvod 188
§ 91. Elektromagnety. 188

Hlava XVII. Mechanické působení magnetického pole na vodič protékáný proudem

- § 92. Mechanické působení magnetického pole na přímý vodič, protékáný proudem 194
§ 93. Mechanické působení magnetického pole na smyčku s proudem . 198
§ 94. Mechanická síla mezi vodiči s proudem 200
§ 95. Práce sil magnetického pole 202

Hlava XVIII. Elektromagnetická indukce

- § 96. Indukovaná elektromotorická síla v přímém vodiči, pohybujícím se v magnetickém poli 204
97. Indukovaná elektromotorická síla v uzavřené smyčce a v cívce . 208

§ 98.	Telefonní induktor	213
§ 99.	Samoindukční elektromotorická síla	214
§ 100.	Indukčnost válcových cívek	219
§ 101.	Indukčnost vzdušných sdělovacích vedení	221
§ 102.	Vzájemná indukčnost	222
§ 103.	Seriové a paralelní řazení indukčních cívek	226
§ 104.	Vířivé proudy	228
§ 105.	Energie magnetického pole	229

ČÁST DRUHÁ

STŘÍDAVÉ PROUDY

Hlava XIX. Základní vztahy střídavého proudu

§ 106.	Význam střídavého proudu ve sdělovací technice	231
§ 107.	Sinusová elektromotorická síla	231
§ 108.	Některé základní definice	235
§ 109.	Vektorový diagram	239
§ 110.	Kruhová frekvence	242
§ 111.	Fáze elektromotorické síly — fázový posun	245
§ 112.	Sčítání a odčítání střídavých sinusových elektromotorických sil	248
§ 113.	Střídavý sinusový proud	250
§ 114.	Základní vlastnosti střídavého proudu.	253

Hlava XX. Jednoduchý obvod střídavého proudu s indukčností a ohmickým odporem

§ 115.	Efektivní odpor	255
§ 116.	Obvod střídavého proudu s ohmickým odporem	257
§ 117.	Indukčnost v obvodu střídavého proudu	261
§ 118.	Obvod střídavého proudu s indukčností a ohmickým odporem	268
§ 119.	Obvod s několika za sebou zapojenými ohmickými odpory a indukčnostmi	274

Hlava XXI. Jednoduchý obvod střídavého proudu s kapacitou a ohmickým odporem

§ 120.	Obvod střídavého proudu s kapacitou	277
§ 121.	Obvod střídavého proudu s kapacitou a ohmickým odporem	283
§ 122.	Obvod se seriově zapojenými ohmickými odpory a kapacitami	287

Hlava XXII. Jednoduchý obvod střídavého proudu se seriově zapojenou indukčností, kapacitou a ohmickým odporem

§ 123.	Obvod se seriově zapojeným R , L a C	291
§ 124.	Kmitavý výboj kondensátoru	295
§ 125.	Resonance napětí	300

Hlava XXIII. Složitý obvod střídavého proudu

§ 126.	Obvod střídavého proudu se dvěma paralelně zapojenými indukčními cívkami	307
§ 127.	Činný a jalový proud	310
§ 128.	Činná a jalová vodivost	312

§ 129.	Stanovení odporu, fázového posunu, výkonu a proudu v obvodu, pomocí vodivosti	314
§ 130.	Výpočet obvodu s paralelně zapojenými indukčními cívkami pomocí vodivosti	316
§ 131.	Obvod střídavého proudu s paralelně zapojenou indukčností L a kapacitou C	318
§ 132.	Proudová resonance	322
§ 133.	Význam $\cos \varphi$	330

Hlava XXIV. Použití komplexních čísel v teorii střídavých proudů

§ 134.	Všeobecné poznámky	331
§ 135.	Reálné číslo	331
§ 136.	Imaginární číslo	332
§ 137.	Komplexní číslo	334
§ 138.	Úkony s komplexními čísly	336
§ 139.	Základní zákony střídavého proudu v komplexním tvaru . . .	339
§ 140.	Příklady výpočtu střídavých obvodů pomocí komplexního počtu	343

Hlava XXV. Mnohofázové systémy

§ 141.	Trojfázový systém	347
§ 142.	Trojfázový systém, spojený do hvězdy	350
§ 143.	Trojfázový systém, spojený do trojúhelníku	357
§ 144.	Výkon trojfázového proudu	360
§ 145.	Točivé magnetické pole trojfázového proudu	362
§ 146.	Dvoufázové točivé magnetické pole	363

Hlava XXVI. Transformátory

§ 147.	Cívka se železem v obvodu střídavého proudu	365
§ 148.	Transformátory	368
§ 149.	Účinnost transformátoru	372
§ 150.	Konstruktivní provedení transformátorů	373
§ 151.	Transformátory pro sdělovací techniku	374

Hlava XXVII. Usměrňovače střídavého proudu

§ 152.	Všeobecné pojmy	378
§ 153.	Usměrňovací elektronka	379
§ 154.	Výbojky	382
§ 155.	Rtuťové usměrňovače	383
§ 156.	Elektrolytické usměrňovače	386
§ 157.	Suché usměrňovače a vibrační měniče	386

Hlava XXVIII. Obvod střídavého proudu připojený na nesinusové napětí

§ 158.	Použití Fourierovy řady k výpočtu složitých periodických kmitů .	391
§ 159.	Velikost proudu v obvodu s nesinusovým napětím	395
§ 160.	Resonance napětí v obvodu, k němuž je připojeno nesinusové napětí	397
§ 161.	Základní pojmy elektrických filtrů	399

Hlava XXIX. Elektromagnetické pole

§ 162.	Zářivá energie	405
§ 163.	Šíření elektromagnetické energie podél vodičů	408
§ 164.	Elektromagnetická energie vysílaná radiostanicí.	414

ČÁST TŘETÍ

CHEMICKÉ ZDROJE PROUDU

Hlava XXX. Galvanické články

§ 165. Použití galvanických článků	423
§ 166. Elektrolysa	423
§ 167. Polarisace galvanického článku	427
§ 168. Kapacita galvanického článku	428
§ 169. Suché a nálevné články	430
§ 170. Seriové řazení galvanických článků	433
§ 171. Paralelní řazení galvanických článků	435
§ 172. Smíšené řazení galvanických článků	437
§ 173. Baterie galvanických článků	439

Hlava XXXI. Akumulátory

§ 174. Všeobecné pojmy	441
§ 175. Princip činnosti a konstrukce olověného akumulátoru	441
§ 176. Elektrické hodnoty olověného akumulátoru	443
§ 177. Konstrukce olověného akumulátoru	445
§ 178. Činnost a konstrukce alkalických akumulátorů	448
§ 179. Elektrické hodnoty alkalického akumulátoru	450
§ 180. Nabíjení akumulátorových baterií	451

ČÁST ČTVRTÁ

ELEKTRICKÁ MĚŘENÍ

Hlava XXXII. Elektrické měřicí přístroje

§ 181. Význam elektrického měření pro sdělovací techniku	453
§ 182. Rozdělení elektrických měřicích přístrojů podle podstaty činnosti	453
§ 183. Rozdělení elektrických měřicích přístrojů podle měřené veličiny	456
§ 184. Rozdělení elektrických měřicích přístrojů podle jejich přesnosti	456
§ 185. Přístroje s otočnou cívkou	457
§ 186. Elektrodynamické přístroje	461
§ 187. Elektromagnetické přístroje	464
§ 188. Tepelné přístroje	465
§ 189. Elektrostatické přístroje	467
§ 190. Přístroje s thermočlánkem	468
§ 191. Vibrační přístroje	469
§ 192. Elektrodynamické elektroměry	470
§ 193. Indukční elektroměry	472

Hlava XXXIII. Elektrická měření

§ 194. Měření proudu	474
§ 195. Měření napětí	477
§ 196. Měření odporu Ohmovou metodou	479
§ 197. Měření velkých odporů pomocí voltmetru	482
§ 198. Měření odporů můstkovou metodou	483
§ 199. Količkový můstek závodu „Elektrořabor“	485

§ 200.	Můstek na střídavý proud	488
§ 201.	Měření odporu ohmmetrem	490
§ 202.	Měření odporů induktorovým zkoušečem izolace	492
§ 203.	Měření přechodového odporu uzemnění	494
§ 204.	Měření odporu vodičů a izolace telefonních a telegrafních vedení pomocí můstků	495
§ 205.	Stanovení kapacity vodiče vzhledem k zemi pomocí volmetru, systému s otočnou cívkou	499
§ 206.	Měření výkonu elektrického proudu	500
§ 207.	Měření elektrické energie	505

ČÁST PÁTÁ

ELEKTRICKÉ STROJE

Hlava XXXIV. Stejnosměrné generátory

§ 208.	Podstata činnosti a konstrukce stejnosměrných generátorů	506
§ 209.	Vinutí stejnosměrných generátorů	510
§ 210.	Reakce kotvy	514
§ 211.	Elektromotorická síla stejnosměrného generátoru	515
§ 212.	Výkon a účinnost stejnosměrného generátoru	516
§ 213.	Stejnosměrný generátor s cizím buzením	518
§ 214.	Derivační generátor	520
§ 215.	Seriový generátor	522
§ 216.	Kompoundní generátor	523
§ 217.	Paralelní chod stejnosměrných generátorů	523
§ 218.	Paralelní chod stejnosměrného generátoru a akumulátorové baterie	526

Hlava XXXV. Stejnosměrné elektromotory a měniče

§ 219.	Podstata činnosti stejnosměrného motoru	529
§ 220.	Spouštění stejnosměrného motoru	530
§ 221.	Točivý moment, výkon a účinnost elektromotoru	532
§ 222.	Vliv mechanického zatížení na práci elektromotoru	533
§ 223.	Seriový elektromotor	535
§ 224.	Derivační elektromotor	538
§ 225.	Kompoundní elektromotor	540
§ 226.	Speciální stroje	541

Hlava XXXVI. Elektrické stroje na střídavý proud

§ 227.	Střídavý generátor	545
§ 228.	Paralelní chod střídavých generátorů	549
§ 229.	Synchronní elektromotor	551
§ 230.	Asynchronní elektromotor	554

Příloha:	Soustavy jednotek, používané v elektrotechnice	563